

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za kulturu, sport i mlade

INFORMACIJA
o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2020. godini

juli 2021. godine

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
1 UVOD	5
2 STANJE U OBLASTI MLADIH	6
2.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH	6
2.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona	7
2.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona	8
2.4 Rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona	10
3 VRIJEDNOST MLADIH	10
3.1 Demografska kretanja	10
3.2 Aktivizam i slobodno vrijeme	14
3.3 Nezaposlenost mladih	15
4 PODRŠKA MLADIMA OD STRANE ORGANA VLASTI	16
4.1 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2020. godini	16
4.2 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta	16
4.3 Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2020. godinu	17
4.4 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona	19
5 SMJERNICE ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA MLADIH I RAZVOJA PROGRAMA U OBLASTI MLADIH NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA ZA 2021. – 2023. GODINA	21

SAŽETAK

U skladu sa Programom rada Vlade i Skupštine Tuzlanskog kantona za 2021. godinu, Ministarstvo za kulturu, sport i mlade (u daljem tekstu: Ministarstvo) izradilo je Informaciju o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu za 2020. godinu.

Cilj izrade Informacije jeste da kroz različite metode i tehnike prikupljanja podataka skupimo sve zvanične podatke koji postoje o mladima i koji govore o njihovom položaju na području Tuzlanskog kantona, ali i da ustanovimo njihove navike, stavove i probleme sa kojima se suočavaju. Drugi cilj jeste da ovo ne bude isključivo redovni, godišnji izveštaj, već da svake godine, i pored činjenice da za Tuzlanski kanton ima Strategija prema mladima 2020.-2024., realizujemo istraživanje sa svrhom praćenja stanja i eventualnih promjena koje se ubrzano dešavaju, analiziramo da li određene politike daju rezultate i da na taj način objedinjujemo podatke koji će, sa jedne strane predstavljati vid praćenja i ocjenjivanja politika za mlade, a sa druge strane činiti bazu za predlaganje i kreiranje javnih politika zasnovanih na dokazima. Informacija je namijenjena svim akterima omladinske politike, prije svega donosiocima odluka, prvenstveno na kantonalnom i lokalnom nivou, kako bi se upoznali sa položajem mladih i svoje politike mogli da kreiraju tako da unapređuju položaj mladih. Osim toga, namijenjena je i svim organizacijama civilnog društva kao izvor informacija u različitim oblastima koje se mogu koristiti za različite potrebe u zavisnosti od primarnih oblasti djelovanja organizacija.

Važno je istaći da se ova Informacija radi po prvi puta, te da je cilj da se ista unapređuje svake godine kako bi ponudila sveobuhvatnu analizu u ovoj oblasti. Uzimajući u obzir da je pitanje mladih jedno od pitanja prema kojem se mora pokazati poseban senzibilitet, a koje se direktno i indirektno veže za različite oblasti i resorne nadležnosti različiti organa i organizacija, Ministarstvo je pokušalo obuhvatiti najznačajnija pitanja mladih ali sa fokusom na ona pitanja i informacije koje se odnose na resornu nadležnost Ministarstva i sprovođenje programa i aktivnosti koje su usmjerene prema mladima, a koje se izdvajaju iz Budžeta Tuzlanskog kantona i lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona.

Svi pojmovi u Informaciji upotrijebljeni u muškom rodu važe i za ženski rod.

Informacija o stanju u oblasti mladih bazirana je na podacima dobivenim od različitih subjekata uključujući Federalni zavod za statistiku, Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona, drugih nivoa vlasti, te evidenciju ministarstava Tuzlanskog kantona.

Informacija daje uvid u realizirane programe i aktivnosti u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona, aktivnosti Vijeća mladih Tuzlanskog kantona kao i osnovne informacije o funkcionisanju vijeća mladih organizovanim na lokalnom nivou, te određene informacije o obrazovnoj strukturi zaposlenih i nezaposlenih mladih, aktivizmu mladih, tržištu rada i migracijama. Pored toga, u Informaciji se mogu pronaći podaci o izdvojenim sredstvima za podršku mladima od strane državnog, federalnog i kantonalnog ministarstva a koja su u direktnoj nadležnosti resorno nadležnih organa vlasti za oblast mladih, kao i jedinica lokalne samouprave na području Tuzlanskog kantona. Informacija daje uvid u institucionalni i normativni okvir za oblast mladih, a sastavni dio Informacije čine smjernice za aktivnosti u naredne tri godine koje su usklađene sa Strategijom prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. i koje treba da usmjere programske aktivnosti ka poboljšanju stanja u oblasti mladih.

Na stanje u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona u 2020. godini, kao i na sve oblasti društvenog života u državi ali i ostatku svijeta, pored ranije prisutnog problema migracija mladih iz Bosne i Hercegovine, dodatno je uticala pojava COVID 19. Programske aktivnosti koje su različite institucije planirale u svojim programima rada velikim dijelom su

preusmjerene na druge aktivnosti, omladinskim udruženjima je izostala značajna podrška od donatora, a takođe i aktivnosti jačanja omladinskog sektora su usporene zbog nemogućnosti održavanja raznih vidova edukacija, seminara, kampova i slično.

Kada je u pitanju ukupna podrška razvoju oblasti mladih ona se vrši iz budžeta različitih nivoa vlasti i veoma je rasprostranjena kroz različite resore jer mladi pripadaju skoro svim oblastima kao što je obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje, sport i drugo. Ministarstvo civilnih poslova BiH dodjeljuje sredstva za sport, kulturu, te ima programe za sufinansiranje nevladinih organizacija, ali konkretan budžet za politike prema mladima na državnom nivou nije uspostavljen.

Iz Budžeta Federacije BiH u 2020. godini realiziran je transfer za mlade putem Javnog poziva koji raspisuje Federalno ministarstvo za sport i mlade koje je i nadležno za oblast mladih na području federacije. U okviru ovog Javnog poziva dodijeljeno je 25.000,00 KM za 5 omladinskih udruženja sa područja TK. Vlada FBiH je u saradnji sa Union bankom provela aktivnosti podrške stambenom zbrinjavanju mladih za koje je bilo zaduženo Federalno ministarstvo finansija. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH nudi pogodnosti za mlade poljoprivrednike u okviru podrške ruralnom razvoju, pri čemu daje dodatnu finansijsku podršku za nosioce porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno vlasnike obrta mlađih od 40 godina. Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta realizira projekte s ciljem podrške subjektima male privrede koji tek počinju svoje poslovanje gdje su osobe mlađe od 35 godina imale preferencijalni tretman. Vlada FBiH putem Federalnog zavoda za zapošljavanje realizira mjere aktivne politike zapošljavanja u čijem su fokusu mlade osobe bez radnog iskustva do 30 godina, odnosno do 35 godina sa radnim iskustvom. Tako je samo u okviru programa sufinansiranja zapošljavanja mladih "Start up" obezbjeđenja podrška za oko 700 mladih u okviru mjere "Poduzetništvo za mlade 2020". Također, bitno je napomenuti da se mnogi programi i aktivnosti federalnih ministarstva zdravstva i obrazovanja odnose direktno na podršku položaja mladih u FBiH, uključujući pri tom i aktivnosti Fondacije za mobilnost studenata i nastavnika.

U 2020. godini Ministarstvo je imalo nekoliko programa namijenjenih podršci mladima. Međutim, važno je istaći da pored sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Ministarstva i drugi resori, odnosno druga Ministarstva Tuzlanskog kantona u sklopu svojih programa imaju aktivnosti koje se odnose na mlade. To se prije svega odnosi na Ministarstvo obrazovanja i nauke, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak, Ministarstvo za boračka pitanja, Ministarstvo zdravstva i druga ministarstva. Međutim, u ovom dijelu ćemo se najviše fokusirati na programe Ministarstva, ali sažeto predstaviti i programe drugih ministarstava TK koji su namijenjeni mladima. U Budžetu Tuzlanskog kantona nakon rebalansa planirana sredstva za Podršku mladima iznosila su 295.000,00 KM, a realizovano je ukupno 221.026,00 KM. Od ukupno realizovanog iznosa u 2020. godini 3 (tri) programa su realizovana putem Javnog poziva za odabir korisnika sredstava sa potrošačke jedinice 32010004 - Podrška mladima u 2020. godini i to:

1. Subvencionirane kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih,
2. Subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama,
3. Finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja.

Ministarstvo je kontinuirano održavalo sastanke sa predstavnicima Vijeća mladih sa područja Tuzlanskog kantona, kojom prilikom su predstavljeni ciljevi rada ministarstva te su vođeni razgovori o trenutnom stanju, tekućim problemima kao i planiranim aktivnostima za unapređenje položaja mladih na području Tuzlanskog kantona. Teme sastanaka su bile i planirane programske aktivnosti koje su se odnosile na pružanje podrške u formiranju vijeća mladih u svim jedinicama lokalne samouprave. Ministarstvo je u tom pogledu iniciralo

uspostavljanje spiska omladinskih udruženja u lokalnim zajednicama u kojima isti nije postojao, a napredak u tom smislu vidiose i u toku sprovođenja Javnog poziva sa potrošačkog mjesta Podrška mladima. Ministarstvo je kontinuiranom komunikacijom sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona obavještavalo sve zainteresovane o mogućnostima učestvovanja na raznim tečajevima i edukacijama iz oblasti mladih koje su prvenstveno organizovane u saradnji sa višim nivoima vlasti i stranim partnerima (EU institucijama), sa posebnim fokusom na parterstvo između Europske komisije i Vijeća Europe za područje mladih koji su pokrenuli svoj masovni otvoreni online tečaj o osnovama omladinskog rada (Massive Open Online Course on Essentials of Youth Work!), te poziv za treninge Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO). O navedenim aktivnostima ministarstvo je obavještavalo i sve lokalne zajednice na području Tuzlanskog kantona. Takođe, u 2020. godini po prvi puta su realizovana finansijska sredstva koja su namijenjena osiguranju adekvatnog prostora za rad sa mladima a dodijeljena su Vijeću mladih Tuzlanskog kantona na osnovu njihovog zahtjeva.

Ministarstvo je davanjem preporuke u 2020. godini Pozorištu mladih Tuzle podržalo inicijativu za osnivanje Mješovite srednje „Savremeno-umjetničke škole“. Ministarstvo je u 2020. godini započelo projekat „Nek se i tvoj glas čuje“, a koji se odnosi na promociju uspješnih mladih osoba sa područja svih lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona. Radi se o projektu značajnom za promociju mladih kojim se nastoji privući pažnja na značaj omladinskog aktivizma, ali i približiti kvalitete koje mladi ljudi imaju i koje pokazuju u svom svakodnevnom radu.

Većina lokalnih zajednica na području Tuzlanskog kantona je u 2020. godini imala programe namijenje mladima, a u samoj Informaciji detaljnije je obrazložena podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica.

Smjernice za aktivnosti koje je potrebno realizirati u periodu od 2021. do 2023. godine kako bi se doprinijelo unapređenju stanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona predstavljene su u posljednjem dijelu ove Informacije. Ove smjernice se odnose na aktivnosti koje će se poduzeti u naredne tri godine, odnosno u periodu od 2021 – 2023. godine. Ministarstvo je iste kreiralo u skladu sa Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju u FBiH, a na osnovu koje će se programi rada organa uprave donositi za trogodišnje razdoblje. Bitno je naglasiti da su ove smjernice u skladu sa Strategijom prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. Iz ponuđenih smjernica vidljivo je da je u narednom periodu neophodno znatno ojačati omladinski aktivizam i posvetiti se uključivanju mladih koji imaju veliki potencijal u razvoj Tuzlanskog kantona. Programi koji budu usmjereni na jačanje omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja jačaju i stanje u oblasti mladih.

1 UVOD

Informacija o stanju u oblasti mladih u Tuzlanskom kantonu u 2020. godini izrađena je kao dio realizacije Programa rada Vlade i Programa rada Skupštine Tuzlanskog kantona za 2021. godinu, za čiju izradu je zaduženo Ministarstvo Tuzlanskog kantona. Informacija pruža i osnov za definisanje programa i aktivnosti koji će doprinijeti razvojnom konceptu kada su mladi na području Kantona u pitanju.

Nakon uvodnog dijela Informacije, dat je pregled stanja u oblasti mladih sa ključnim informacijama koje karakterišu stanje u ovoj oblasti na području Kantona, a odnose se na institucionalni i normativni okvir, Strategiju prema mladima Tuzlanskog kantona i rad Vijeća mladih i omladinskih udruženja na području Tuzlanskog kantona.

Treći dio Informacije posvećen je suštinskoj vrijednosti mladih, a u okviru ovog dijela prikazana su demografska kretanja i stanje u oblastima koje najviše obuhvataju mlađu populaciju kao što su obrazovanje, zapošljavanje i aktivizam mladih.

U četvrtom dijelu dat je osvrt na podršku mladima od strane organa vlasti, a posebno je analiziran dio koji se odnosi na programske aktivnosti Ministarstva.

U posljednjem dijelu Informacije dat je prijedlog smjernica koje mogu da doprinesu poboljšanju stanja u oblasti mladih, a odnose se na period 2021. - 2023.

Posebnu zahvalnost u izradi Informacije o stanju u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona za 2020. godinu Ministarstvo iskazuje Federalnom zavodu za statistiku, Službi za zapošljavanje Tuzlanskog kantona, Federalnom ministarstvu kulture i sporta, Ministarstvu civilnih poslova BiH, lokalnim zajednicama sa područja Tuzlanskog kantona, ministarstvima sa područja Tuzlanskog kantona i Vijeću mladih Tuzlanskog kantona za dostavljene podatke koji su korišteni pri izradi Informacije.

2 STANJE U OBLASTI MLADIH

U ovom dijelu Informacije predstavljene su ključne institucije i subjekti omladinske politike. Navode se osnovne informacije o Ministarstvu koje je zaduženo za omladinsku politiku, Strategiji prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024., Vijeću mladih, omladinskim udruženjima kao i institucionalnom okviru na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona.

Ovo poglavlje predstavlja uvod za čitaoce u institucionalne okvire omladinske politike.

2.1 Stanje institucionalnog i normativnog okvira u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH

Na području Bosne i Hercegovine ne postoji centralizovan sistem kada je u pitanju omladinska politika. Pri Ministarstvu civilnih poslova u okviru Sektora za obrazovanje uspostavljen je Odsjek za mobilnost i mlade. Međutim, na državnom nivou ne postoje konkretni programi usmjereni na omladinske politike, već su aktivnosti više usmjerene na koordinaciju aktivnosti i razmjene podataka sa domaćim i međunarodnim institucijama nadležnim za oblast mladih.

Takođe, na nivou Bosne i Hercegovine još uvijek ne postoji zakon koji regulira opća pitanja mladih niti „krovno“ tijelo mladih. Značajan korak učinjen je 2004. godine kada je osnovana Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH, kao stalno tijelo Vijeća ministara BiH. Komisija djeluje pri Ministarstvu civilnih poslova BiH i nadležna je za koordinaciju aktivnosti svih aktera od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih BiH. Međutim, Vijeće ministara BiH do danas nije usvojilo niti je u proceduru stavio okvirni zakon o mladima BiH.

Na entitetskom nivou, Zakon o mladima Federacije BiH (Službene novine FBiH, br. 36/10) i Zakon o omladinskom organizovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 98/04, 119/08 i 1/12) uređuju pitanja koja su od značaja za status, egzistenciju i djelovanje mladih u BiH, te pokušavaju da brigu o mladima institucionalizuju i da primjene strateški pristup u rješavanju problema mladih.

Zakon o mladima Federacije BiH (u daljem tekstu Zakon), usvojen 2010. godine, institucionalno i budžetski reguliše implementaciju politike prema mladima na svim nivoima vlasti: od državnog preko resornih ministarstava do nivoa kantona i općina. Prema ovom Zakonu, organi javne uprave na svim nivoima vlasti su zaduženi za pružanje podrške mladima, te usvajanje i implementaciju strategije prema mladima.

Usvajanjem Zakona o mladima Federacije BiH stvoreni su preduslovi za učešće mladih u procesu odlučivanja, definisana su prava i obaveze mladih, te način organizovanja mladih. Na temelju zakonskih odredbi u Federaciji BiH predviđeno je osnivanje Komisije za mlade, na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou vlasti, koja bi trebala predstavljati ključnu kariku u dijalogu između mladih i nadležnih institucija. Također, predviđeno je i formiranje Vijeća mladih, radnog tijela sačinjenog od omladinskih organizacija koje predstavljaju direktne ili indirektno partnere kantonalnim/lokalnim vlastima u razvoju i provođenju kantonalne/lokalne politike prema mladima.

Federalno ministarstvo kulture i sporta u svojoj organizacionoj strukturi ima Sektor za mlade. Ovaj sektor obavlja poslove koji se odnose na: ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima, saradnju i koordinaciju zadataka sa omladinskim sektorom i omladinskim udruženjima na istraživanju o potrebama i problemima mladih, kao i na definisanju i predlaganju federalne strategije prema mladima, uspostavljanje i održavanje sveobuhvatne baze podataka o mladima u saradnji sa drugim institucijama u Federaciji BiH, aktivnosti u vezi informisanja mladih i jačanja uključivanja mladih u procese odlučivanja, definisanje, utvrđivanje i provođenje programa djelovanja za mlade u oblastima iz nadležnosti Ministarstva, planiranje posebnih sredstava pri usvajanju Budžeta za izvršavanje zadataka koji proizilaze iz Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/10), praćenje realizacije postojećih programa u oblasti mladih na federalnom nivou, koordiniranje međunarodne saradnje koja se odnosi na mlade, određivanje procedure obuke i certifikacije službenika za mlade, izradu analiza, izvještaja, informacija, elaborata, studija, programa, planova, procjena i drugih stručnih, informativnih, planskih, dokumentacionih i analitičkih materijala u oblasti mladih, stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za mlade, vrši i druge poslove u cilju zaštite interesa mladih.

Federacija Bosne i Hercegovine je 2010. godine donijela Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine koji su obavezni da primjenjuju kantonalni i lokalni nivoi vlasti na području Federacije BiH.

2.2 Stanje institucionalnog okvira na području Tuzlanskog kantona

Efikasno oblikovanje i implementacija politike prema mladima na kantonalnom i općinskom nivou zahtijeva definisanje institucionalnog okvira koji jasno opisuje aktere koji se bave (ili bi se trebali baviti) pitanjima mladih, ukazuje na djelokrug rada pojedinih aktera te mehanizam komunikacije između aktera koji su uključeni u proces oblikovanja i implementacije politike prema mladima.

Kada je u pitanju Tuzlanski kanton za oblast mladih resorno je nadležno Ministarstvo za kulturu, sport i mlade. Ministarstvo je osnovano 2018. godine i od tada je po prvi puta oblast mladih obuhvaćena i u institucionalnom i normativnom smislu. Poslove koji su vezani za oblast mladih obavlja Odjeljenje za sport i mlade. Od osnivanja do danas struktura zaposlenika u Ministarstvu se dosta mijenjala, a rad je značajno otežan od samog osnivanja Ministarstva zbog izuzetno malog broja izvršilaca. Poslove u Odjeljenju za sport i mlade koje obuhvata dvije izuzetno široke oblasti od samog osnivanja obavljao je jedan državni službenik, da bi u 2019. godini nekoliko mjeseci Odjeljenje za sport i mlade bilo bez ijednog izvršioca poslova. U 2020. godini poslove u ovom odjeljenju obavljao je samo jedan zaposlenik, zbog čega je skoro pa nemoguće aktivnosti usmjeriti ka razvojnom konceptu i unapređenju stanja u ovoj oblasti.

Međutim i pored izuzetno otežanog rada Ministarstvo je sprovelo veliki broj aktivnosti, pri tome vodeći računa o prioritetima iz Zakona. Kako odgovornost pružanja podrške mladima prema Zakonu imaju svi nivoi vlasti u Federaciji BiH, i Tuzlanski kanton ima zakonom propisane obaveze u ovoj oblasti. Prije svega to se odnosi na osiguranje minimuma mjera koje se odnose na rad sa mladima i planove aktivnosti mladih, kao i mehanizme i kapacitete koji uključuju:

1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;
2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;
3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;
4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodjeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;

5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;
6. osnivanje komisije za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici/ce općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;
7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja;
8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;
9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.

Svi nivoi vlasti u Federaciji imaju obaveze i definisanja, usvajanja i provođenja strategije prema mladima. Kantonalni nivo vlasti dužan je i samostalno odrediti službenika/cu ili odjel za mlade pri ministarstvu koje obavlja zadatke u smislu Zakona.

Od gore pobrojanih obaveza Ministarstvo je uradilo sljedeće:

1. osiguralo je prostor za mlade Vijeću mladih Tuzlanskog kantona koje je samostalno pronašlo adekvatan prostor za omladinski centar u JP SKPC Mejdan. Nažalost ovaj prostor nije u potpunosti stavljen u funkciju zbog problema sa kojima se Vijeće mladih susrelo u prošloj godini a koje je povezano sa nekvalitetnim obavljanjem poslova od strane odgovornih osoba u Vijeću mladih TK;
2. u Budžetu TK za 2020. godinu osigurana je budžetska stavka vezana za pitanja mladih;
3. za općinski/gradski ured zadužene su lokalne zajednice;
4. osigurano je finansiranje projekata za mlade na godišnjem nivou i raspodjela na temelju javnog konkursa;
5. na polju usavršavanja nisu poduzimani nikakvi koraci najviše zbog nedovoljnog broja izvršilaca, ali i zbog pojave COVID 19;
6. Komisija za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona osnovana je pri Skupštini Tuzlanskog kantona ali je neophodno u rad i aktivnosti ove komisije uključiti predstavnike Vijeća mladih TK kada se radi o pitanjima mladih;
7. Vlada Tuzlanskog kantona usvojila je Strategiju prema mladima u 2020. godini, ali je ista od strane Skupštine TK usvojena u formi nacрта, te nije razmatran prijedlog Strategije prema mladima. U skladu sa navedenim prilikom izrade nacрта Strategije prema mladima imenovana je Radna grupa u kojoj je uključen i predstavnik Vijeća mladih TK. Takođe, Vijeće mladih, kao i druga omladinska udruženja u postupku Javne rasprave na nacrt Strategije imala su priliku da učestvuju u ažuriranju iste. Međutim, kako Strategija prema mladima nije usvojena u formi prijedloga od strane Skupštine TK u 2020. godini nije formirano stručno tijelo za praćenje provođenja Strategije prema mladima, ali je važno naglasiti da će se ove aktivnosti sprovesti u 2021. godini;
8. Ministarstvo je u potpunosti sudjelovalo u postupku istraživanja u cilju donošenja strategije prema mladima;
9. Ministarstvo je kontinuirano u 2020. godini saradivalo sa Vijećem mladih TK i uložilo velike napore kako bi se rad Vijeća mladih TK znatno poboljšao, a sve u cilju poštivanja zakonskih odredbi i pronalasku partnera u radu na polju sa mladima.

2.3 Stanje institucionalnog okvira na području lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

Postojanje institucionalnog okvira doprinosi dugoročnom razvoju sektora mladih i strateškom promišljanju o problemima mladih. Prema Zakonu institucionalni okvir oblikovanja i implementacije politike prema mladima na lokalnom nivou čine:

- Referent/saradnik/službenik za mlade,
- Komisija za mlade i
- Vijeće mladih.

Referent/saradnik/službenik za pitanja mladih je osoba zaposlena u općinskoj administraciji i stručno osposobljena za rad sa mladima. Osnovna zaduženja su: redovna komunikacija sa omladinskim organizacijama, vijećima učenika, neformalnim grupama i javnim institucijama koja su zadužena za pitanja mladih; Identifikacija problema mladih u lokalnoj zajednici; Koordinacija procesa, uspostavljanja i provođenja politike prema mladima; Saradnja sa drugim institucijama na višim nivoima vlasti.

Komisija za mlade je stalno radno tijelo Općinskog vijeća i ima značajnu ulogu u kreiranju i donošenju politika za mlade, koje ima sljedeća zaduženja: Inicira i razmatra nacрте i prijedloge zakona i drugih akata koji se odnose na mlade; Daje savjete i preporuke za razvoj omladinske politike i unaprjeđenje učešća mladih u javnom životu; Komunicira sa institucijama, organizacijama i pojedincima koji se bave omladinskom problematikom; Traži od izvršne vlasti da svake godine predvidi sredstva za finansiranje omladinskih projekata.

Vijeće mladih je krovno udruženje mladih, zasnovano na dobrovoljnom članstvu omladinskih udruženja, a koje predstavlja interese mladih i omladinskih udruženja. Zaduženja Vijeća mladih su sljedeća: Predstavljanje i zastupanje interesa omladinskih udruženja na odgovarajućem nivou vlasti; Učešće u procesu izrade i provođenja politike prema mladima; Provođenje zajedničkih projekata mladih u FBiH te predstavljanje pitanja mladih na višem nivou i na međunarodnom planu.

U cilju analize institucionalnih kapaciteta za oblikovanje i implementaciju politike prema mladima u TK, Ministarstvo je od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o stanju institucionalnog okvira za 2020. godinu. Prema dostavljenim podacima Grad Tuzla je u potpunosti implemenirao Zakonom propisane obaveze, a podaci za sve lokalne zajednice sa područja Tuzlanskog kantona predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

Tabela 1. Pregled institucionalnog okvira za implementaciju politike prema mladima na lokalnom nivou u TK¹

Općina/Grad	Komisija za pitanja mladih	Vijeće za mlade	Referent/saradnik/službenik za mlade	Strategija prema mladima
Tuzla	✓	✓	✓	✓
Gračanica	✓	✓	✓	–
Živinice	✓	×	✓	✓
Lukavac	✓	✓	✓	–
Srebrenik	✓	✓	–	–
Kalesija	✓	×	×	×
Kladanj	✓	✓	×	×
Banovići	✓	×	×	×
Čelić	✓	✓	×	×
Doboj Istok	✓	×	×	×
Sapna	✓	×	✓	×

Napomena: ✓ - postoji/djeluje; × - ne postoji/ne djeluje; – - poduzete aktivnosti kako bi u skorije vrijeme postojalo/djelovalo

Napomena: Grad Gradačac i Općina Teočak do momenta izrade ove Informacije nisu dostavili tražene podatke.

¹ Podaci dostavljeni od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona

Iz tabelarnog pregleda je vidljivo da veliki broj lokalnih zajednica nema referenta/saradnika/sluzbenika za mlade što je osnova za funkcionisanje organa uprave i dalji razvoj u oblasti mladih, te je od izuzetnog značaja da lokalne zajednice koje nemaju riješeno ovo pitanje da po hitnom postupku pristupe zapošljavanju odnosno popunjavanju radnog mjesta u čijem opisu poslova će biti rad sa mladima. Imenovanje referenta/saradnika/sluzbenika za mlade koji bi bio zadužen za poslove koji se odnose na oblikovanje i implementaciju politike prema mladima i saradnju sa drugim gradskim/općinskim službama, u znatnoj mjeri bi osnažilo institucionalne kapacitete gradskih/općinskih vlasti u provođenju politike prema mladima. Takođe, od velikog značaja je rješavanje i drugih institucionalnih pitanja koja se tiču uspostavljanja Vijeća mladih u lokalnim zajednicama u kojima ista nisu uspostavljena, ali i poboljšanje rada i aktivniji rad već uspostavljenih Vijeća mladih.

2.4 Rad Vijeća mladih Tuzlanskog kantona

Vijeće mladih općina iz više od 50% općina tog kantona osnivaju Vijeće mladih kantona. U Tuzlanskom kantonu u skladu sa zakonskim odredbama uspostavljeno je Vijeće mladih Tuzlanskog kantona. Ministarstvo je u 2020. godini kontinuirano održavalo sastanke sa predstavnicima Vijeća mladih sa područja Tuzlanskog kantona, kojom prilikom su predstavljeni ciljevi rada ministarstva te su vođeni razgovori o trenutnom stanju, tekućim problemima kao i planiranim aktivnostima za unapređenje položaja mladih na području Tuzlanskog kantona. Teme sastanaka su bile i planirane programske aktivnosti koje su se odnosile na pružanje podrške u formiranju vijeća mladih u svim jedinicama lokalne samouprave. Ministarstvo je u tom pogledu iniciralo uspostavljanje spiska omladinskih udruženja u lokalnim zajednicama u kojima isti nije postojao, a napredak u tom smislu vidio se i u toku sprovođenja Javnog poziva sa potrošačkog mjesta Podrška mladima. Ministarstvo je kontinuiranom komunikacijom sa Vijećem mladih Tuzlanskog kantona obavještavalo sve zainteresovane o mogućnostima učestvovanja na raznim tečajevima i edukacijama iz oblasti mladih koje su prvenstveno organizovane u saradnji sa višim nivoima vlasti i stranim partnerima (EU institucijama), sa posebnim fokusom na partnerstvo između Evropske komisije i Vijeća Europe za područje mladih koji su pokrenuli svoj masovni otvoreni online tečaj o osnovama omladinskog rada (Massive Open Online Course on Essentials of Youth Work!), te poziv za treninge Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO). O navedenim aktivnostima ministarstvo je obavještavalo i sve lokalne zajednice na području Tuzlanskog kantona.

Međutim, neophodno je istaći da je i pored činjenice da se uspostavila kontinuirana saradnja sa Vijećem mladih TK u ovom segmentu evidentna mogućnost za poboljšanje rada i saradnje posebno odgovornih lica u Vijeću mladih TK koja nisu na najbolji način odgovorila svim dogovorenim zadacima. Ministarstvo je uložilo velike napore kako bi se rad ovog vijeća uspostavio na adekvatan način, te je u cilju unapređenja saradnje pronađen i adekvatan prostor za rad sa mladima. Vijeće mladih TK je obavijestilo Ministarstvo da je prostor pronađen u SKPC Mejdan, a nakon provjere istog utvrđeno je da je cijena ovog prostora značajno ispod planiranih troškova, zbog čega se otvorila mogućnost za dodjelu sredstava i za rad sa mladima što utiče na jačanje kapaciteta Vijeća mladih ali i omladinskih udruženja koja će imati priliku da se dodatno uključe u realizaciju projekata koji se planiraju sprovođiti.

3 VRIJEDNOST MLADIH

3.1 Demografska kretanja

Stavovi mladih ljudi u Bosni i Hercegovini su tema koja se godinama unazad kontinuirano razmatra. Veliki broj organizacija koje se bave pitanjima mladih provelo je niz istraživanja o mladima, počevši od uvida u njihov društveno-ekonomski status, ali i u njihove obrazovne i kulturološke potrebe, preko stope nezaposlenosti i prilika za zapošljavanje, sistema

vrijednosti, do stavova o demokratiji i političkom djelovanju, evropskim integracijama, migracijama, porodici i društvenim mrežama, načinu utroška slobodnog vremena i o životu uopšte. Nažalost, pokazatelji do kojih se došlo u istraživanjima koja su rađena i u 2020. godini ukazuju na negativne stavove mladih ljudi u društvu kao i činjenicu da se stanje iz godine u godinu pogoršava.

Usljed niske stope nataliteta i odlaska mladih ljudi iz zemlje, njeno stanovništvo sve brže stari, što će ne samo imati višestruke društveno-ekonomske posljedice, odnosno negativno se odraziti na različite aspekte života, počevši od strukture porodice, društvene sigurnosti, zapošljavanja do privrede i slično, već će ovo društvo u skoroj budućnosti dovesti i do ruba biološkog istrebljenja, što ovo pitanje nesumnjivo čini jednim od najvećih izazova današnjeg bosanskohercegovačkog društva. **Za jedno društvo ništa nije vrijednije od ljudi, naročito mladih i obrazovanih ljudi koji ga čine.** To znači da društvene zajednice koje vode računa o sebi i o svojoj budućnosti po svaku cijenu posebno nastoje sačuvati i zadržati upravo mlade i obrazovane osobe, baš kao što je dobro poznato i to da samo 'nemarna društva' ne cijene svoje mlade i obrazovane pojedince i lako ih prepuštaju drugim društvima. U tom kontekstu, ne treba iznenađivati činjenica da je, za razliku od razvijenih društava, ovdje moguće vidjeti svaki postojeći vid marginalizacije mladih. Pored nezaposlenosti, neadekvatnost obrazovnog sistema, deprimirajuća politička situacija u zemlji, osjećaj nemanja perspektive za budućnost, itd., uzrokovali su nastavak trenda masovnog odlaska mladih ljudi u druge zemlje. S njihovim odlaskom, smanjuje se i ključni potencijal društva, što može imati pogubne posljedice po njegov budući razvoj. Dodatni problem u svemu ovome je činjenica da su mnogobrojni stručnjaci godinama pokušavali skrenuti pažnju na masovni egzodus mladih iz Bosne i Hercegovine, ali nije činjeno gotovo ništa da se on zaustavi ili bar uspori. Tačno je i to da mladi i obrazovani ljudi ne napuštaju samo Bosnu i Hercegovinu, oni odlaze i iz drugih, čak i razvijenijih ili socijalno stabilnijih društava, ali s jednom veoma bitnom razlikom – iz Bosne i Hercegovine oni odlaze iz potrebe jer ne mogu naći zaposlenje, zasnovati porodicu ili zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe, kao i usljed činjenice da vladajuće elite godinama održavaju konfliktno političko stanje i neprijatnu atmosferu nesigurnosti, straha i slično, dok mladi ljudi koji napuštaju razvijena društva prosto traže uslove koji će biti bolji od dobrih uslova kakve već imaju.²

Posebno istraživanje koje je sprovedeno na području Tuzlanskog kantona prilikom izrade Strategije prema mladima 2020.-2024. pokazalo je:

- da u periodu od 2009. – 2018. broj stanovnika u TK se smanjio za 12% odnosno za 58.198 osoba. Pozitivno demografsko kretanje zabilježeno je samo u gradu Živinice dok je u svim ostalim gradovima/općinama TK prisutan trend depopulacije.
- Kritična vrijednost indeksa starosti od 40% dosegnuta je u svim gradovima/općinama TK te se može kazati da je populacija TK zašla u proces starenja.
- Kontingent mladog zrelog stanovništva (20 – 29 godina) čini jednu trećinu populacije TK te predstavlja značajan demografski potencijal TK.
- Prosječna vrijednost indeksa obrazovanosti u TK iznosi 60,34% te ukazuje na izuzetno povoljnu obrazovnu strukturu stanovništva (dvije trećine stanovništva TK ima završeno sekundarno ili tercijarno obrazovanje).

Ministarstvo je prilikom prikupljanja podataka za izradu ove Informacije od Federalnog zavoda za statistiku dobilo niz podataka koji govore o starosnoj strukturi stanovništva na području Tuzlanskog kantona, demografskim kretanjima i obrazovnoj strukturi mladih na dan 30.06.2020. godini, kada je urađen posljednji izvještaj procjene stanovnika u Federaciji BiH. Pregled ukupnog broja stanovnika i stanovnika od 0 do 35 godina starosti na području Federacije BiH i Tuzlanskog kantona prikazan je u sljedećoj tabeli:

² Studija o mladima Bosna i Hercegovina 2018/2019

Tabela 2. Pregled broja stanovnika³

Teritorija	Spol	Ukupan broj stanovnika u 2019. godini	Ukupan broj stanovnika u 2020. Godini	Godine starosti						
				0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
Federacija BiH	S	2,190,098	2,184,680	91,389	106,084	116,793	118,137	151,330	145,494	158,370
	M	1,075,017	1,072,549	47,199	54,398	60,034	60,717	77,586	74,375	81,217
	Ž	1,115,081	1,112,131	44,190	51,686	56,759	57,420	73,744	71,119	77,153
Tuzlanski kanton	S	438,811	437,607	17,879	21,409	23,060	22,827	29,116	29,670	32,004
	M	214,267	213,722	9,157	10,898	11,929	11,679	14,929	15,214	16,446
	Ž	224,544	223,885	8,722	10,511	11,131	11,148	14,187	14,456	15,558
Banovići	S	22,616	22,508	1,033	1,185	1,214	1,136	1,477	1,556	1,697
	M	11,249	11,199	532	592	615	611	742	789	892
	Ž	11,367	11,309	501	593	599	525	735	767	805
Čelić	S	9,942	9,854	286	428	521	603	671	650	624
	M	4,981	4,948	139	206	264	304	355	369	337
	Ž	4,961	4,906	147	222	257	299	316	281	287
Doboj-Istok	S	9,879	9,861	463	480	575	598	694	634	704
	M	4,883	4,870	236	247	294	325	347	335	364
	Ž	4,996	4,991	227	233	281	273	347	299	340
Gračanica	S	45,033	44,985	1,937	2,493	2,532	2,484	3,088	2,902	3,222
	M	21,550	21,519	963	1,214	1,289	1,290	1,582	1,459	1,625
	Ž	23,483	23,466	974	1,279	1,243	1,194	1,506	1,443	1,597
Gradačac	S	38,905	38,798	1,749	1,919	2,212	2,286	2,879	2,569	2,635
	M	19,108	19,058	889	955	1,158	1,194	1,472	1,334	1,354
	Ž	19,797	19,740	860	964	1,054	1,092	1,407	1,235	1,281
Kalesija	S	32,697	32,643	1,281	1,631	1,865	1,953	2,460	2,359	2,477
	M	16,431	16,414	650	826	951	1,015	1,242	1,246	1,325
	Ž	16,266	16,229	631	805	914	938	1,218	1,113	1,152
Kladanj	S	11,689	11,568	406	465	633	636	861	840	795
	M	5,766	5,709	190	248	345	307	463	432	427
	Ž	5,923	5,859	216	217	288	329	398	408	368
Lukavac	S	43,217	42,927	1,666	1,850	1,942	1,977	2,705	2,759	3,111
	M	21,137	21,025	857	978	1,016	1,010	1,383	1,433	1,676
	Ž	22,080	21,902	809	872	926	967	1,322	1,326	1,435
Sapna	S	10,640	10,538	295	463	682	662	891	955	753
	M	5,471	5,412	153	225	358	332	493	529	407
	Ž	5,169	5,126	142	238	324	330	398	426	346
Srebrenik	S	39,500	39,479	1,705	2,014	2,281	2,208	2,592	2,837	2,812
	M	19,273	19,268	874	1,019	1,175	1,116	1,340	1,451	1,430
	Ž	20,227	20,211	831	995	1,106	1,092	1,252	1,386	1,382
Teočak	S	7,133	7,066	202	270	404	404	510	566	466
	M	3,645	3,618	117	138	222	209	239	316	235
	Ž	3,488	3,448	85	132	182	195	271	250	231

³ Podaci dostavljeni od Federalnog zavoda za statistiku

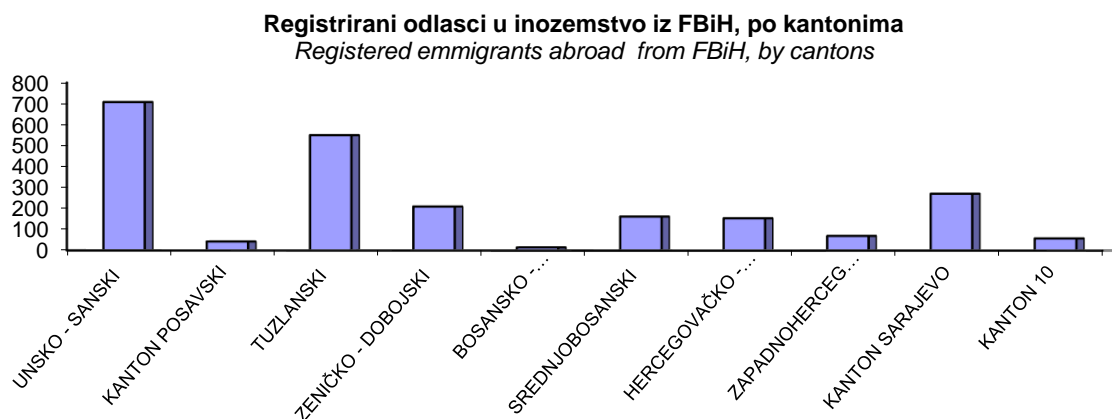
Tuzla	S	109,674	109,527	4,324	5,072	4,909	4,647	6,272	6,629	8,153
	M	52,037	51,945	2,249	2,605	2,527	2,318	3,238	3,268	3,990
	Ž	57,637	57,582	2,075	2,467	2,382	2,329	3,034	3,361	4,163
Živinice	S	57,886	57,853	2,532	3,139	3,290	3,233	4,016	4,414	4,555
	M	28,736	28,737	1,308	1,645	1,715	1,648	2,033	2,253	2,384
	Ž	29,150	29,116	1,224	1,494	1,575	1,585	1,983	2,161	2,171

Analizirajući podatke iz tabelarnog pregleda vidljivo je da se na stanovništvo Tuzlanskog kantona odnosi 20,03% od ukupnog broja stanovnika FBiH. Učešće mladih u ukupnom broju mladih FBiH iznosi 19,81%, a učešće mladih TK u ukupnoj populaciji kantona iznosi 25,96%. Ako se još detaljnije uđe u analizu ovih podataka uočava se opasnost koja će već sada evidentno uticati na privredni i društveni razvoj Tuzlanskog kantona, a što je utvrđeno i Strategijom prema mladima, a to je da je populacija TK zašla u proces starenja. Još je veći problem ako se posmatraju dostupni podaci za stanovništvo starosti od 0-14 godina gdje je vidljivo da će ta slika u godinama koje slijede biti znatno lošija, jer procenat djece od 0-14 godina starosti u ukupnom broju stanovnika TK iznosi 14,24%, a stanovnika preko 60 godina je 23,52%. Smanjenje učešća najmlađe populacije u ukupnoj populaciji TK i FBiH je izuzetno zabrinjavajuće i to su trendovi koji su godinama unazad prisutni. **Dostupni podaci nam govore da je izuzetno važno usmjeriti politike prema mladima ka razvoju omladinskih politika posebno natalnih programa i politika, jer pored stalno prisutnih trendova migracija koje utiču na smanjenje broja stanovnika, pravilnim usmjeravanjem politika prema mladima moguće je uticati i na razvojnu natalnu politiku. Radi lakšeg pregleda analize ovih podataka slijedi tabela u nastavku.**

Tabela 3. Pregled učešća mladog stanovništva u ukupnom broju stanovnika na području TK i FBiH u 2020. godini

Teritorija	Ukupan broj stanovnika	Od 0-14 godina	Od 15-35 godina	Procenat stanovništva TK u ukupnom broju stanovnika FBiH	Učešće mladih u ukupnoj strukturi stanovništva	Učešće mladih TK u ukupnom broju mladih u FBiH
TK	437,607	62,348	113,617	20,03 %	25,96%	19,81%
Federacija	2,184,680	314,266	573,331	-	26,24%	-

Problem migracija stanovništva, posebno mladih i obrazovanih ljudi, je još jedan od velikih problema sa kojima se bosanskohercegovačko društvo suočava i na što upozoravaju svi relevantni izvještaji i istraživanja koja su rađena u ovoj oblasti. Federalni zavod za statistiku u posljednjem objavljenom izvještaju o migracijama predstavio je između ostalog i registrirane odlaske u inozemstvo iz FBiH.

Smatramo potrebnim napomenuti da se saldo migracije temelji na registrovanom doseljavanju/iseljavanju te da ne uključuje broj neregistrovanih/neprijavljenih iseljenika. Struktura doseljenih i odseljenih prema posljednjem objavljenom biltenu migracija koji se odnosi na podatke za 2020. godinu je sljedeća:

Doseljeni / Odseljeni	Ukupno državljanstvo BiH i druge države
FEDERACIJA BiH	
doseljeni	17,065
odseljeni	20,033
TUZLANSKI KANTON	
doseljeni	2,668
odseljeni	3,546

Višak iseljenih nad doseljenima u TK, zajedno sa opadajućom bioreprodukcijom jasno upozorava na razmjere i posljedice depopulacije stanovništva u TK. Na osnovu analize prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva može se zaključiti da demografsku sliku TK obilježava prirodna depopulacija, smanjenje stope nataliteta, te negativan saldo migracija, a što je nastavak negativnog trenda demografskih kretanja stanovništva koja se dešavaju najmanje posljednjih 10 godina. Strategija prema mladima, kao i Strategija razvoja kantona su ukazali na te probleme i to za razdoblje duže od posljednjih 10 godina, a kroz ovu Informaciju obuhvaćena je 2020. godina. Analizom podataka se došlo do nastavka negativnih trendova demografskih kretanja stanovništva. Takođe, veoma je bitno naglasiti da je Strategija prema mladima potvrdila da mladi koji su nezaposleni te mladi koji su bili diskriminirani i isključeni iskazuju veće ocjene u tvrdnjama koje govore o napuštanju TK i BiH.

Prema dostupnim podacima vidljivo je da na nivou Bosne i Hercegovine, pa tako i Tuzlanskog kantona nedostaju kvalitetne omladinske politike koje bi trebale da budu usmjerene na zadržavanje mladih u državi.

3.2 Aktivizam i slobodno vrijeme

U ovom dijelu Informacije poseban fokus je na sprovedenom istraživanju u postupku izrade Strategije prema mladima. Naime, prilikom istraživanja u procesu izrade Strategije prema mladima koju je Vlada Tuzlanskog kantona usvojila u 2020. godini za oblast omladinskog aktivizma ispitan je stav mladih ka volontiranju, politici, religiji, ekologiji kao i građanskom aktivizmu.

Posmatrano na nivou ukupnog uzorka, više od polovine mladih (56,7%) volontira ili je nekada volontiralo. Posmatrajući učešće mladih u volontiranju prema kriteriju uključenosti u formalni obrazovni sistem, prisutne su značajne razlike u odnosu prema volontiranju između učenika/studenata i mladih koji su van formalnog obrazovanja gdje učenici/studenti ispoljavaju manju sklonost ka volontiranju.

Istraživanje je pokazalo da je svaka druga mlada osoba uključena ili ima iskustvo u volonterskom radu.

Kao razloge za volontiranje, mladi najviše navode razvoj ličnih i socijalnih vještina te osjećaj korisnosti, a kao najčešći razlozi zbog kojih se mladi ne odlučuju na proces volontiranja, nalazi istraživanja navode odsustvo prilike te činjenicu da mlade niko nije pozvao na volontiranje i da nemaju dovoljno informacija o mogućnostima za volontiranje.

Mladi smatraju da su interesi politike i građana suprotni te posljedično iskazuju nepovoljan stav prema politici i nizak interes za politiku.

Takođe, istraživanje je pokazalo da su mladi okolinski osvješteni i smatraju da lokalna zajednica u kojoj žive ne vodi dovoljno računa o zaštiti okoline. Ono što je interesantno je da kako se krećemo od mlađih ka starijim ispitanicima, prosječna ocjena vrijednosti stava ka ekologiji opada, odnosno stariji ispitanici nižim vrijednostima su ocijenili tvrdnje o ekologiji. Analiza načina na koji provode slobodno vrijeme je pokazala da se mladi najviše druže sa prijateljima. Mladi smatraju da u mjestu u kojem žive ne postoji dovoljno kulturnih i umjetničkih sadržaja, sportskih terena i objekata te drugih sadržaja za korisno provođenje slobodnog vremena, te su istakli da su potrebna daleko veća ulaganja u ove oblasti.

3.3 Nezaposlenost mladih

Prema podacima JU Službe za zapošljavanje TK sa 31.12.2020.godine broj registrovanih nezaposlenih osoba dobi između 15 i 29 godina iznosio je 20.182, a u dobi između 15 i 34 godine 28.614. Od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih mladih osoba (do 30 godina starosti) najveći je broj nezaposlenih sa srednjom stručnom spremom (44,6%) i kvalifikovanih radnika (29,8%).

Tabela 4. Podaci o nezaposlenim mladima po starosnoj i obrazovnoj strukturi u 2020. godni⁴

Godine starosti	Spol	Ukupno	Stupanj stručne spreme							
			VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
15-19	Ukupno	2611	0	0	923	2	0	1241	1	444
	Žene	1309	0	0	544	0	0	478	0	287
20-24	Ukupno	8830	864	19	4481	5	2	2433	6	1020
	Žene	5465	624	12	2916	3	1	1197	0	712
25-29	Ukupno	8741	1716	31	3600	3	7	2345	7	1032
	Žene	5935	1280	25	2497	1	3	1377	4	748
30-34	Ukupno	8432	1369	40	2922	5	3	2710	17	1366
	Žene	6004	1052	29	2195	3	1	1723	9	992
UKUPNO	Ukupno	28614	3949	90	11926	15	12	8729	31	3862
	Žene	18713	2956	66	8152	7	5	4775	13	2739

Od ukupnog broja nezaposlenih mladih osoba do 30 godina starosti, 12.709 odnosno 63% su žene, a 8.686 odnosno 39,4% su muškarci. Ako se posmatra starosna dob do 35 godina na žene se odnosi 18.713, odnosno 35,39%.

Ministarstvo je od Službe za zapošljavanje TK dobilo i podatke o mladima koji nemaju radnog iskustva, a struktura nezaposlenih mladih bez radnog iskustva je sljedeća:

Tabela 5. Podaci o mladima bez radnog iskustva sa 31.12.2020.godine

Naziv spreme:	Kvalifikovani radnik (KV iVK)	SVEGA	ŽENA
1	Prodavač	4,864	4,528
2	Frizer	1,368	1,309
3	Kuhar	1,306	969
4	Automehaničar	1,271	13
5	Bravar	1,260	26
Naziv spreme:	Srednje stručno obrazovanje (SSS)	SVEGA	ŽENA

⁴ Podaci dostavljeni od Službe za zapošljavanje TK

1	<i>Maturant gimnazije</i>	2,380	1,736
2	<i>Ekonomski tehničar</i>	2,227	1,903
3	<i>Medicinska sestra</i>	2,067	1,586
4	<i>Mašinski tehničar</i>	2,052	825
5	<i>Hemijski tehničar</i>	937	795
Naziv spreme:	Više stručno obrazovanje (VŠ)	SVEGA	ŽENA
1	<i>Nastavnik razredne nastave</i>	52	48
2	<i>Ekonomista</i>	43	28
3	<i>Pravnik</i>	30	26
4	<i>Ekonomski službenik</i>	17	10
5	<i>Socijalni radnik</i>	11	9
Naziv spreme:	Visoko stručno obrazovanje (VSS-1)	SVEGA	ŽENA
1	<i>Ekonomista</i>	770	564
2	<i>Pravnik</i>	678	506
3	<i>Pedagog</i>	191	170
4	<i>Profesor razredne nastave</i>	171	157
5	<i>Socijalni radnik</i>	166	147

Služba za zapošljavanje je u 2020. godini realizovala Program zapošljavanja „STAR-UP PODUZETNIŠTVO ZA MLADE“ u okviru kojeg je zaposleno 39 mladih kod 31 poslodavca.

4 PODRŠKA MLADIMA OD STRANE ORGANA VLASTI

Kada je u pitanju ukupna podrška razvoju oblasti mladih ona se vrši iz budžeta različitih nivoa vlasti i veoma je rasprostranjena kroz različite resore od obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, sporta i ostalih oblasti. U nastavku su prezentirani dostupni podaci o izdvajanjima iz budžeta različitih nivoa vlasti a koja su usmjerena na sprovođenje omladinskih politika i unapređenja stanja u oblasti mladih.

4.1 Podrška Ministarstva civilnih poslova BiH omladinskim programima u 2020. godini

Ministarstvo civilnih poslova BiH dodjeljuje sredstva za sport, kulturu, te ima programe za sufinansiranje nevladinih organizacija, ali konkretan budžet za politike prema mladima na državnom nivou nije uspostavljen.⁵

4.2 Poticaji mladima od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta⁶

Iz Budžeta Federacije BiH u 2020. godini realiziran je transfer za mlade putem Javnog poziva koji raspisuje Federalno ministarstvo za sport i mlade koje je i nadležno za oblast mladih na području Federacije. U okviru ovog Javnog poziva dodijeljeno je 25.000,00 KM za 5 omladinskih udruženja sa područja TK. Vlada FBiH je u saradnji sa Union bankom provela aktivnosti podrške stambenom zbrinjavanju mladih za koje je bilo zaduženo Federalno ministarstvo finansija. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH nudi pogodnosti za mlade poljoprivrednike u okviru podrške ruralnom razvoju, pri čemu daje dodatnu finansijsku podršku za nosioce porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno vlasnike obrta mlađih od 40 godina. Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta

⁵ Prema dostavljenom dopisu Ministarstva civilnih poslova BiH

⁶ Podaci dostavljeni od Federalnog ministarstva kulture i sporta

realizira projekte s ciljem podrške subjektima male privrede koji tek počinju svoje poslovanje gdje su osobe mlađe od 35 godina imale preferencijalni tretman. Vlada FBiH putem Federalnog zavoda za zapošljavanje realizira mjere aktivne politike zapošljavanja u čijem su fokusu mlade osobe bez radnog iskustva do 30 godina, odnosno do 35 godina sa radnim iskustvom. Tako je samo u okviru programa sufinansiranja zapošljavanja mladih "Start up" obezbjeđenja podrška za oko 700 mladih u okviru mjere "Poduzetništvo za mlade 2020". Također, bitno je napomenuti da se mnogi programi i aktivnosti federalnih ministarstva zdravstva i obrazovanja odnose direktno na podršku položaja mladih u FBiH, uključujući pri tom i aktivnosti Fondacije za mobilnost studenata i nastavnika. U nastavku dajemo pregled projekata koji su podržani od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta, a za udruženja koja dolaze sa područja TK.

Tabela 6. Pregled projekata koji su podržani od strane Federalnog ministarstva kulture i sporta

Redni broj	Naziv udruženja	Naziv projekta	Sjedište općine	Iznos odobrenih sredstava
1	Udruženje "Centar za edukaciju i obrazovanje"	Istraživanje potreba i osnaživanje mladih na tržištu rada	Tuzla	3,000.00
2	Udruženje Klub mladih Roma	Sportom i igrom za inkluziju i integraciju mladih Roma i Romkinja (sport i edukativne radionice)	Tuzla	5,000.00
3	Vijeće mladih Tuzlanskog kantona	Jačanje kapaciteta Vijeća mladih Tuzlanskog kantona - na lokalnom nivou	Gradačac	7,000.00
4	Udruženje građana "Eventus"	Cross Culture Manifest (kreiranje kreativnog ambijenta za mlade)	Tuzla	5,000.00
5	Udruženje građana Ženski košarkaški klub "RMU-Banovići" Banovići	Takmičenje u Prvenstvu Bosne i Hercegovine, sezona 2020/21 - LIGA MLADIH Omasovljavanje škole košarke na području cijele općine	Banovići	5,000.00
	UKUPNO			25,000.00

4.3 Finansijska podrška mladima iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona za 2020. godinu

U 2020. godini Ministarstvo je imalo nekoliko programa namijenjenih podršci mladima. Međutim, važno je istaći da pored sredstava koja se izdvajaju iz budžeta Ministarstva i drugi resori, odnosno ministarstva u sklopu svojih programa imaju aktivnosti koje se odnose na mlade. Međutim, u ovom dijelu ćemo se najviše fokusirati na programe Ministarstva, ali sažeto predstaviti i programe drugih ministarstava TK koji su namijenjeni mladima.

U Budžetu Tuzlanskog kantona nakon rebalansa planirana sredstva za Podršku mladima iznosila su 295.000,00 KM, a realizovano je ukupno 221.026,00 KM. Uporedni pokazatelji sa 2019. godinom predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

Tabela 7. Pregled ukupno planiranih i realizovanih sredstava za podršku mladima u 2020. godini

R.B (1)	Opis (2)	Plan 2020. (3)	Ostvareno 2020. (4)	Ostvareno 2019. (5)	Index 5/3 (6)	Index 5/4 (7)
1.	Ugovorene i druge posebne usluge	10.000	0,00	0,00	0	0
2.	Tekući transferi pojedincima	250.000	205.539,20	100.000	40,00	48,65
3.	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	35.000	15.486	15.000	42,85	96,86
4.	Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	0,00	0,00	23.400	0	0
	UKUPNO	295.000	221.026	138.400	46,91	62,61

Od ukupno realizovanog iznosa u 2020.godini 3 (tri) programa su realizovana putem Javnog poziva za odabir korisnika sredstava sa potrošačke jedinice 32010004 - Podrška mladima u 2020.godini i to:

1. Subvencionirane kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih,
2. Subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama,
3. Finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja.

Ukupno dodijeljena sredstva za ova tri programa iznose 212.085,45 KM.

Sredstva su odobrena odlukom na koju je saglasnost dala Vlada TK a dodijeljena su kako slijedi:⁷

1. Program 1 - „Subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih“ je program koji se realizuje od osnivanja Ministarstva. Korisnici sredstava za subvencioniranje kamata na kredite za stambeno zbrinjavanje mladih su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona, a dodijeljena sredstva su u visini iznosa kamata plaćenih u toku godine, s tim da je maksimalan iznos 3.000,00 KM. U okviru ovog programa sredstva su dodijeljena za 77 korisnika sa ukupnim iznosom od 162.873,36 KM.

2. Program 2 - „Subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama“ je program koji se po prvi puta realizovao na području Tuzlanskog kantona. Korisnici sredstava za subvencioniranje troškova mladima za smještaj i boravak djece u predškolskim ustanovama su mlade osobe između 18 i 35 godina sa prebivalištem na području Tuzlanskog kantona, a dodijeljena sredstva su u iznosu od 30% ukupnih godišnjih troškova za smještaj djeteta u predškolsku ustanovu, s tim da je maksimalan iznos 500,00 KM po djetetu. U okviru ovog programa sredstva su dodijeljena za 83 korisnika sa ukupnim iznosom 37.226,09 KM. Kako je ovo novi program veća zainteresovanost za isti se očekuje u narednim godinama, ali je neosporno da je izuzetno značajna podrška mladim bračnim barovima za sufinansiranje troškova smještaja djece u predškolske ustanove.

2. Program 3 - „Finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja“ je takođe program koji se realizuje već nekoliko godina. Korisnici sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata omladinskih udruženja su omladinska udruženja koja su registrovana na području Tuzlanskog kantona i čiji projekti imaju za cilj unaprjeđenje položaja mladih i jačanja omladinskog aktivizma u Tuzlanskom kantonu, a maksimalan iznos dodijeljenih sredstava je 3.000,00 KM. U okviru ovog programa sredstva su dodijeljena za 4 korisnika sa ukupnim iznosom od 11.986,00 KM. Realizacijom ovog programa Ministarstvo je uvidjelo da je neophodno značajno raditi na jačanju omladinskog sektora i omladinskih udruženja. Najznačajniji partneri u jačanju omladinskog sektora su lokalne zajednice koje prije svega moraju uspostaviti spisak omladinskih udruženja, a neophodno je uspostaviti i bazu organizacija koje rade sa mladima i sprovode programe za mlade kako bi se jednostavno pronašli ipartneri za realizaciju projekata namijenjenih mladima.

U skladu sa odredbom Zakona o mladima, u Budžetu Tuzlanskog kantona u 2020. godini planirana su sredstva u iznosu od 15.000,00 KM namijenjena Vijeću mladih TK za osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja. Ova sredstva su po prvi puta planirana, ali su realizovana samo u iznosu od 3.000,00 KM zbog određenih problema sa kojima se Vijeće mladih TK susrelo u radu, što je ujedno pokazatelj ulaganja znatno većeg napora u narednom periodu kako bi se poboljšao rad ovog Vijeća mladih. Naime, kako su istakli predstavnici

⁷ Rezultati Javnog poziva za odabir korisnika sredstava sa potrošačke jedinice 32010004 – Podrška mladima su dostupni na sljedećem linku: <https://mksmtk.gov.ba/view-more/rezultati-javnog-poziva-za-odabir-korisnika-sredstava-sa-potrosacke-jedinice-podrška-mladima-u-2020-godini/318>

Vijeća mladih TK dugo vremena nisu mogli da pronađu adekvatan prostor za rad, a takođe i Ministarstvo je uputilo nekoliko zahtjeva ustanovama i preduzećima u resornoj nadležnosti Ministarstva, ali i Ministarstvu obrazovanja i nauke TK kako bi se pronašao adekvatan prostor u nekoj od škola na području Tuzle. Međutim, nije se uspjela realizovati ova inicijativa, te je Vijeće mladih TK pronašlo prostor u SKPC Mejdan i uputilo zahtjev Ministarstvu za realizaciju planiranih sredstava. Na osnovu dostavljenog zahtjeva realizovana su sredstva u iznosu od 3.000,00 KM, a ispostavilo se da se uspjela izvršiti ušteda troškova za ove namjene, što će u narednom periodu, ukoliko se poboljšaju aktivnosti u radu Vijeća mladih TK, biti usmjereno za realizaciju programskih aktivnosti Vijeća mladih TK prije svega na rad sa omladinskim udruženjima.

Ministarstvo je u 2020. godini započelo projekat „Nek se i tvoj glas čuje“, a koji se odnosi na promociju uspješnih mladih osoba sa područja svih lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona. Radi se o projektu značajnom za promociju mladih kojim se nastoji privući pažnja na značaj omladinskog aktivnizma, ali i upoznati javnost sa kvalitetama koje mladi ljudi imaju i koje pokazuju u svom svakodnevnom radu.

Pored izdvajanja Ministarstva za programe namijenjene mladima već je naglašeno i izdvajanje sredstava iz drugih resora, a što su organi uprave naveli u aktima koje su dostavili Ministarstvu, dok je za Ministarstvo obrazovanja i nauke Ministarstvo koristilo dostupne podatke iz Budžeta Tuzlanskog kantona za 2020. godinu. Najveći udio u realizaciji sredstava ima svakako Ministarstvo obrazovanja i nauke čiji programi su najvećim dijelom kroz srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje usmjereni na mlađu populaciju. U Budžetu TK za 2020. godinu nakon rebalansa budžeta planirana sredstva za srednje obrazovanje iznosila su 47,9 miliona KM, a za visoko obrazovanje iznosila su 41,8 miliona KM.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak je u 2020. godini poduzimalo aktivnosti na zapošljavanju mladih koji se nalaze na evidenciji Službe za zapošljavanje Tuzlanskog kantona a ciljne grupe bile su:

- mlade osobe do 30 godina starosti bez obzira na stručnu spremu. U okviru ove grupe zaposleno je 10 osoba, a ukupna sredstva iznosila su 46.620,00 KM,
- osobe koje izlaze iz sistema javne brige (djeca iz domova za nezbrinutu djecu i slično). U okviru ove grupe zaposlena je 1 osoba, a ukupna sredstva iznosila su 5.040,00 KM,
- stručno osposobljavanje za visoko obrazovane osobe i osobe sa srednjom stručnom spremom bez radnog iskustva u struci. U okviru ove grupe zaposleno je 5 osoba, a sredstva su iznosila 20.352,00 KM.

Ministarstvo za boračka pitanja svake godine dodjeljuje stipendije za učenike i studente iz reda branilačke populacije. U 2020. godini dodjeljeno je 640 stipendija za studente i 980 stipendija za učenike srednjih škola.

4.4 Podrška mladima iz budžeta lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona

U svrhu uvida u budžetska izdvajanja za mlade na svim nivoima vlasti, Ministarstvo je i od lokalnih zajednica sa područja Tuzlanskog kantona tražilo podatke o realizaciji programa namijenjenih mladima iz njihovih budžeta u 2020. Godini, te su u tabeli u nastavku prikazani podaci koje su dostavile lokalne zajednice, a koje se odnose isključivo na podršku mladima.

Tabela 8. Izdvajanja za mlade iz budžeta lokalnih zajednica TK

Lokalna zajednica/Oblici podrške	Dodijeljeni iznosi u 2020. godini
BANOVIĆI	2.000
1. Nagrađivanje mladih kroz stipendiranje	bez iznosa
2. Podrška mladima pri pokretanju biznisa i za registraciju obrtničke djelatnosti	2.000
ČELIĆ	30.000
1. Stipendiranje mladih sa područja općine Čelić	20.000
2. Subvencije prevoza učenicima srednje škole	10.000
DOBOJ ISTOK	16.700
1. Isplate stipendija	15.000
2. Nagrade učenicima i sportistima	1.700
GRAČANICA	373.000
1. Stručno osposobljavanje mladih	60.000
2. Stipendije učenike i studente	115.000
3. Grantovi za obrazovanje (stimulacije učenicima, nagrade itd.)	10.000
4. Prevoz učenika	10.000
5. Vijeće mladih	5.000
6. Budžet za mlade	25.000
7. Sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje	13.000
8. Transfer pomoći nezaposlenim porodicama	25.000
9. Subvencija/podrška preduzećima pri zapošljavanju mladih	50.000
10. Otvaranje Omladinskog centra	10.000
11. Manifestacije za mlade	50.000
GRADAČAC	7.550
1. Sufinansiranje rada, projekata i registracija organizacija civilnog društva	7.550
KALESIJA	258.000
1. Stipendije za studente redovnog studija	130.000
2. Izdaci za specijalizaciju i školovanje	bez iznosa
3. Izdaci za zapošljavanje doktora	15.000
4. Izdaci za volonterski rad sa VSS	80.000
5. Jednokratna pomoć majkama porodiljama	33.000
LUKAVAC	129.728
1. Podsticaj mladima putem komisije općinskog vijeća	3.800
2. Podsticaj mladima putem Vijeća mladih i omladinskih organizacija	8.000
3. Rad Vijeća mladih	4.000
4. Stipendije učenicima, studentima i uspješnim sportistima	92.700
5. Nagrade učenicima generacije	1.800
6. Nabavka udžbenika i školskog pribora te stipendiranje učenika iz romske nacionalne manjine	10.550
7. Subvencioniranje karata učenicima iz kategorije socijalno ugroženi	8.878
TEOČAK	0
SAPNA	19.500
1. Stipendiranje studenata i učenika generacije	15.000
2. Finansiranje omladinskih udruženja	4.500

Lokalna zajednica/Oblici podrške	Dodijeljeni iznosi u 2020. godini
SREBRENİK	183.200
1. Finansiranje volonterskog rada lica sa završenom VSS	25.000
2. Stipendiranje učenika srednje škole	14.500
3. Studentski krediti	47.200
4. Finansijska podrška mladim bračnim parovima koji dobiju novorođenče	35.000
5. Projekti omladinskih udruženja	10.000
6. Podrška radu Vijeća mladih	4.000
7. Sufinansiranje projekata Impakt, CEFA i pomoć marginaliziranim grupama - ženama za osnivanje malih i srednjih preduzeća	47.500
TUZLA	359.920
1. Nagrade učenicima, studentima i sportistima za natprosječan uspjeh	60.000
2. Rad Vijeća mladih	12.000
3. Grant za projekte za mlade	23.000
4. Subvencioniranje kamate za stambeno zbrinjavanje mladih	150.000
5. Refundiranje troškova biomedicinski potpomognute oplodnje	30.000
6. jednokratne novčane pomoći za školovanje učenika i studenata iz socijalno ugroženih porodica	68.770
7. Podrška romskim srednjoškolcima kroz školarine, mentorstvo i tutorstvo	10.000
8. Nabavka opreme za novorođenu djecu čiji su roditelji u stanju socijalne potrebe	6.150
KLADANJ	123.386
1. Transfer za škole i drugo	44.678
2. Poticaji za zapošljavanje	35.756
3. Omladinska banka	9.500
4. Podrška udruženjima mladih	1.700
5. Prevoz učenika	31.752
ŽIVINICE	319.250
1. Stambeno zbrinjavanje mladih - subvencioniranje kamate	60.000
2. Stipendije učenicima i studentima	89.250
3. Podrška osnivanju biznisa - start up	130.000
4. Program stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa	40.000
UKUPNO:TUZLANSKI KANTON	1.822.234

Vidljivo je da se najveća podrška iz budžeta lokalnih zajednica odnosi na oblast obrazovanja i socijalne politike, dok je mali iznos sredstava usmjeren na direktne projekte za mlade i omladinska udruženja. Lokalne zajednice koje najviše izdvajaju sredstava za mlade su Gračanica, Tuzla i Živinice.

5 SMJERNICE ZA UNAPREĐENJE POLOŽAJA MLADIH I RAZVOJA PROGRAMA U OBLASTI MLADIH NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA ZA 2021. – 2023. GODINA

Jedan od ključnih dijelova Informacije o stanju u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona predstavljaju smjernice za unapređenje položaja mladih i razvoja programa u oblasti mladih u periodu od 2021-2023 godine. Ministarstvo je iste kreiralo u skladu sa Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju u FBiH, a na osnovu koje će se prograi rada organa

uprave donositi za trogodišnje razdoblje. Bitno je naglasiti da su ove smjernice u skladu sa Strategijom prema mladima Tuzlanskog kantona 2020.-2024. Iz ponuđenih smjernica vidljivo je da je u narednom periodu neophodno znatno ojačati omladinski aktivizam i posvetiti se uključivanju mladih koji imaju veliki potencijal u razvoj Tuzlanskog kantona. Programi koji budu usmjereni na jačanje omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja jačaju i stanje u oblasti mladih.

Realizacijom navedenih smjernica doprinijelo bi se unapređenju stanja u oblasti mladih na području Tuzlanskog kantona. Međutim, ovdje prije svega treba istaći da veliki dio predloženih aktivnosti nije samo u nadležnosti Ministarstva, već i drugih aktera, a realizacija planiranih aktivnosti zavisi od više faktora kao što su raspoloživa finansijska sredstva, spremnost Vijeća mladih TK i vijeća mladih lokalnih zajednica na saradnju i implementaciju planiranih aktivnosti, spremnost lokalnih zajednica na saradnju u cilju usklađivanja programa i implementaciju projekata iz Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona 2020-2024., , spremnost omladinskih udruženja i ostalih organizacija civilnog društva za aktivizam i djelovanje kada su u pitanju programi za mlade, uticaj odluka koje se donose na višim nivoima vlasti i slično. Ministarstvo će i pored takvih okolnosti, u skladu sa zakonskim obavezama, nastojati da usmjeri strateške ciljeve na one aktivnosti koje će u konačnici dati dobre rezultate.

Ono što je vidljivo je da su problemi u oblasti mladih veliki i da nedjelovanje i neaktivizam da se stanje poboljša može imati izuzetno teške posljedice po Tuzlanski kanton i implementaciju bilo kakvih razvojnih programa i projekata.

Pored loše situacije unazad nekoliko godina sa unutrašnjim i vanjskim migracijama, COVID – 19 je dodatno narušio stanje posebno kada je u pitanju omladinski aktivizam. Bez jačanja kapaciteta omladinskih udruženja nije moguće sprovesti omladinske politike na kvalitetan način, te je upravo stoga prikaz smjernica koje slijede predstavljen u cilju jačanja omladinskog aktivizma i kapaciteta omladinskih udruženja:

- **Pružanje podrške omladinskom organizovanju.** U cilju aktivnog uključivanja mladih u društveni život, ali i razvoj Tuzlanskog kantona potrebno je unaprijediti saradnju i podržati rad i razvoj Vijeća mladih Tuzlanskog kantona, ali i vijeća mladih lokalnih zajednica TK. Ministarstvo će raditi na iniciranju i pružanju podrške lokalnim zajednicama TK u kojima nisu uspostavljena vijeća mladih ili imaju određenih smetnja u radu. Takođe, neophodno je uspostaviti omladinske centre koji treba da budu centar u kojem će mladi sticati znanja i vještine ali i vršiti međusobno umrežavanje u cilju realizacije konkretnih projekata prvenstveno onih koji su definisani Strategijom prema mladima.

- U okviru Programa „**Finansijska podrška mladim i omladinskim organizacijama**“ kontinuirano povećavati sredstva za podršku mladima i podržavati projekte koji stvaraju pozitivno i poticajno okruženje za mlade i osiguranje uslova za njihov ostanak u Bosni i Hercegovini (vaspitanje mladih, njegovanje moralnih vrijednosti, sportskih i kulturnih vrijednosti, socijalna i zdravstvena zaštita mladih, zapošljavanje, poduzetništvo, ekologija i drugo). Podržavati projekte omladinskih udruženja i vijeća mladih, a poseban aspekt posvetiti pojedincima do 30 ili 35 godina starosti kroz podršku stambenom zbrinjavanju, sufinansiranju troškova boravka djece u predškolskim ustanovama, projektima zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, projektima koji su usmjereni na mentalno zdravlje mladih i stipendiranje uspješnih mladih. Programe finansiranja unapređivati svake godine, posebno u dijelu koji se odnosi na saradnju sa fondacijama ili udruženjima koji rade projekte sa mladima po principu udruženih sredstava, a kojima se doprinosi razvoju lokalnih zajednica i Tuzlanskog kantona, te potiče zapošljavanje i samozapošljavanje mladih.

- U okviru Programa „**Jačanje kapaciteta mladih i omladinskih organizacija**“ neophodno je organizirati edukacije omladinskim organizacijama i mladima, sa posebnim fokusom na teme izrade projektnih aplikacija za apliciranje na domaće i međunarodne donatorske fondove kako bi se osigurala finansijska sredstva za implementaciju projekata koji

će biti usmjereni na jačanje položaja mladih a području Kantona. Prioritet će biti organizacije koje će biti usmjerene na razvoj omladinskog sektora i jačanja kapaciteta omladinskog aktivizma kroz konkretan projekat. Ministarstvo je poseban akcenat u naredne tri godine stavilo na realizaciju Festivala mladih čiji je osnovni cilj priprema aplikacije i apliciranje za sredstva iz EU fondova, a kroz projekat će se nastojati umrežiti i ojačati omladinski sektor koji će biti glavni nocioci samog projekta za kandidaturu Tuzlanskog kantona za Evropsku prijestolnicu mladih. Kroz ovaj projekat pored promocije i angažmana mladih i omladinskih organizacija sa područja svih lokalnih zajednica TK vršiti će se promocija i adaptacija prostora Kampusu Univerziteta u Tuzli, što je poseban imperativ za realizaciju istog.

- „Sprovođenje Strategije prema mladima Tuzlanskog kantona za period 2020.-2024.“ je obaveza propisana Zakonom. Ministarstvo će formirati tijelo koje će biti zaduženo za implementaciju Strategije, a istu će realizirati u skladu sa akcionim planovima za definisani period. Međutim, ova sektorska strategija će se izvršavati u zavisnosti od volje i spremnosti različitih resora, lokalnih zajednica, organizacija civilnog društva i ostalih aktera koji rade sa/ili za mlade. Kako bi implementacija bila zadovoljavajuća posebno će biti važna međusektorska saradnja.

Na kraju, bitno je naglasiti da će realizacija smjernica zavisiti od broja izvršilaca u Ministarstvu, odnosno u Odjeljenju za sport i mlade.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
Ministarstvo za kulturu, sport i mlade
Broj: 11/1-36-12030-4/21
Tuzla, 21.07.2021. godine

